

Ansökan för samverkansprojektet

"Bibliotek Värmland – med låntagaren i centrum"

(En politik för tillväxt och livskraft i hela landet 2001/2002:4)

Alla offentliga bibliotek i Värmland kan samverka

Länsbiblioteket i Värmland ansöker i samverkan med länets samtliga kommunbibliotek, Universitetsbiblioteket i Karlstad, Sjukhusbiblioteket och AV-centralen om medel att anställa en heltids projektledare för att 1) utreda och 2) genomföra "Bibliotek Värmland". Det är ett projekt där biblioteken genom ökad samverkan ska kunna tillhandahålla ett större utbud av boktitlar, tillgång till fler databaser och ökad tillgång till specialistkompetens. Målet är att värmlänningarna ska få ökad kvalitet på biblioteksservicen.

Länsbiblioteket vill utreda de åtta punkterna

1. Gemensamma bokinköp
2. Gemensam produktion av talböcker
3. Gemensam datakatalog
4. Gemensamma nyhetslistor
5. Samverkan om databaser och andra elektroniska resurser
6. Gemensam ingång till de elektroniska resurserna
7. Gemensam bibliotekariekompetens
8. Gemensamt lånekort

Genom utredningen får man för varje punkt svar på om en funktionell samverkan är möjlig. Utredningen beräknas ta tre till fyra månader. Därefter vidtar genomförandefasen. Den beräknas till minst två och ett halvt år. I detta arbete är kvalitetssäkring av verksamheten till lägsta möjliga totala kostnad i Värmland ledstjärnan.

Ansökan har utarbetats i dialog med kommunbiblioteken och AV-Centralen, och är väl förankrad. Man ser möjligheter att bilda ett kommunalförbund för biblioteksverksamheten och därefter i många avseenden skapa ett "Bibliotek Värmland". I Sverige har inget liknande projekt genomförts i så stor skala, men i Östfold i Norge har man gjort

en utredning om samverkan mellan alla bibliotek i fylket. Genomförandefasen, som är beräknad till tre år, kommer att påbörjas i vår med särskild projektledare. Erfarenhetsutbyte mellan Värmland och Östfold kan säkert bli mycket givande.

Minskade resurser och ökat tryck på biblioteken

Biblioteken i Värmland har många gånger de senaste åren talat om ökad samverkan. I nuläget finns en samverkan mellan kommunbiblioteken, länsbiblioteket och universitetsbiblioteket beträffande kompetensutveckling och lån av böcker emellan biblioteken.

Idag upplever varje kommunbibliotek att det blir allt svårare att hinna med alla uppgifter som ställs. Media- och personalanslag har krympt i många kommuner och man upplever problem att bemanna diskarna, hinna svara i telefon och andra löpande uppgifter. Öppettiderna minskar och de nya böckerna blir allt sällsyntare. IT-tekniken har förändrat mycket på biblioteken och de små kommunerna har på ett helt annat sätt en teoretisk möjlighet att ge avancerad informationsservice. Antalet studerande har ökat kraftigt liksom de, som studerar på distans vid något universitet eller högskola. Alla studerande är stora användare av bibliotek. Skolans arbetssätt har förändrats så att eleverna mer ska söka fram svaret själva (problembaserad inläring).

Allt detta gör att biblioteken har fått utökade uppgifter och trycket på biblioteket har ökat, men resurserna har minskat. Kan biblioteken behålla kvaliteten genom att samverka över kommungränserna i ett "Bibliotek Värmland"? Detta vill vi utreda och arbeta för att förverkliga under två och ett halvt år. Vi vill finna praktiska lösningar som främjar samarbetet. Formella och informella hinder ska undanröjas. Vi tror att det är möjligt att tillhandahålla ett bredare bokurval, fler exemplar av talböcker, bättre datakataloger, fler databaser och bättre utnyttjad specialistkompetens genom att arbeta i ett formaliserat nätverk av bibliotek. Genom samverkan kan vi uppnå synergieffekter och bättre resursutnyttjande. Målet är att skapa ett "Bibliotek Värmland" med gemensamma värderingar, och med högsta möjliga kompetens och samordning av resurserna för användarnas bästa.

Aktiviteter

1. Gemensamma bokinköp.

Nuläge: Varje år kommer det ut cirka tolv tusen böcker i Sverige. Hälften av värmlandsbiblioteken kan inte köpa mer än max tjugufem procent av utgivningen. För att få tillgång till fler titlar lånar biblioteken i Värmland böcker mellan sig och skickar dem med Länsbibliotekets transporter. Biblioteken skulle kunna samordna sina mediainköp, kanske via elektroniska sammanträden. Det skulle kunna ge en fullständigare täckning på biblioteken i Värmland av den totala utgivningen.

Att utreda: Hur samordnar stora kommunala bibliotekssystem (Stockholm, Göteborg och Malmö) sina bokinköp? Vilka möjligheter finns att samordna på elektronisk väg?

2. Gemensam produktion av talböcker

Nuläge: Biblioteken tillhandahåller talböcker för synskadade och andra läshandikappade, t ex dyslektiker. Det befintliga beståndet av talböcker i Värmland är till största delen inläst på kassetband. Ny teknik medför att titlarna kan laddas ner (av länsbiblioteket, den enda enhet som har rätt att ladda ner titlar idag) som MP3-filer och distribueras på CD-skivor inom länet. Enligt Tal- och Punktskriftsbiblioteket finns i Värmland ungefär 15 000 personer som har läshandikapp, därav många dyslektiker. Biblioteken når idag bara en bråkdel av dessa. Genom att på ett billigt och effektivt sätt producera talböcker på CD kan biblioteken tillhandahålla ett större utbud talböcker.

Att utreda: Hur kan man på effektivaste sätt genom samproduktion tillhandahålla digitala talböcker i varje kommun? Hur löser man den frågan i stora bibliotekssystem? Vilken roll kan AV-centralen spela?

3. Gemensam katalog.

Nuläge: Bibliotekens kataloger är tillgängliga på Internet i tretton av länets sexton kommuner. Låntagarna kan själva se om boken finns på biblioteket och om den finns inne eller är utlånad. De flesta kataloger visar bara ett biblioteks bestånd. Undantaget är Karlstad, Grums, Kil, Forshaga och Hammarö som har en gemensam server. Det finns ett stort behov av en funktion som gör att man kan samsöka i alla

katalogerna. Då behöver man bara gå in i katalogen över "Bibliotek Värmland". Även AV-centralens bestånd är synligt på Internet.

Att utreda: Vilka verktyg finns för att göra det möjligt att samsöka i katalogerna? Ska fler bibliotek ingå i gemensam server? Vilken roll kan AV-centralen spela?

4. Gemensamma nyhetslistor

Nuläge: Det finns ett behov hos låntagarna att regelbundet få information om nyheter som kommit till biblioteket. Men många bibliotek i länet har inte möjlighet att producera några nyhetslistor

Att utreda: Kan man producera gemensamma nyhetslistor för biblioteken i Värmland via en gemensamförvärvsmodul? Kan AV-centralens listor samordnas med bibliotekens?

5. Samverkan om databaser och andra elektroniska resurser

Nuläge: Allt mer information kommer i elektronisk form. På biblioteken kan man söka på Internet, och många bibliotekarier kan ge låntagarna hjälp att söka strukturerat så att svarsmängden begränsas och så att rätt frågor ringas in. På de flesta bibliotek finns också någon eller några avgiftsbelagda databaser, (det kostar att tillhandahålla dem, men låntagarna har gratis tillgång). Det är en demokratisk rättighet att få tillgång även till information som finns i de dyra databaserna. Varje bibliotek kan omöjligt tillhandahålla samtliga databaser, men regionen i samverkan kan se till att bli heltäckande för de behov som finns.

Att utreda: Hur kan tillgången till information i avgiftsbelagda databaser säkras på samtliga bibliotek i länet?

6. Gemensam ingång till elektroniska resurserna

Nuläge: Många men inte alla bibliotek har en egen hemsida. Få (om något) bibliotek i länet kan ägna hemsidan den tid som behövs för att den verkligen ska bli ett verktyg för låntagare och anställda, och ett medel att göra biblioteket tillgängligt från lokaler utifrån, t ex skolor, lärcentra och hemmiljöer. Det finns ett stort behov att strukturera de elektroniska resurserna och bygga en webbplats med ingångar till bibliotekskataloger, databaser och användbara länkar. Där ska finnas kommenterade länkar till granskade, kostnadsfria webbresurser för

vuxenstuderande. Det gäller t ex bibliotekskataloger till folkbibliotek i Värmland och Universitetsbiblioteket i Karlstad. Där ska också finnas de databaser som man kan nå, t ex Nationalencyklopedin, Länder i fickformat, Alex – en författarkatalog med flera databaser. Vidare ska det finnas länkar till bra och relevant information på nätet, och sådan information som biblioteken vill förmedla till sina låntagare i form av nyheter. Portalen ska uppdateras regelbundet.

Att utreda: Vad behövs för att skapa en gemensam portal till Bibliotek Värmland i form av tekniska och personella resurser? Vilka behov finns?

7. Gemensam kompetens

Nuläge: Bibliotekarier är informationsspecialister och behöver ständig kompetensutveckling för att kunna göra ett bra jobb. När informationsflödet växer blir behovet av specialisering allt större, samtidigt som det löpande vardagsarbetet tar all tid. Det blir allt svårare att få tiden att räcka till den kompetensutveckling som behövs samtidigt som kraven ökar, särskilt genom alla distansstuderande. Det IT-pedagogiska arbetet blir allt viktigare, både för biblioteken och för AV-centralen. Behovet av att dela på den samlade kompetensen blir allt större.

Att utreda: Hur kan man dela på specialistkompetens? Vilken roll kan universitetsbiblioteket och det medicinska biblioteket i Karlstad spela i egenskap av specialistbibliotek? Vilken roll kan AV-centralen spela? Hur ska kompetensen säkras och hur kan man rekrytera bibliotekarier till Värmland?

8. Gemensamt lånekort

Nuläge: Många låntagare använder sig av mer än ett bibliotek. Det betyder att man också måste skaffa sig ett lånekort för varje bibliotek. Det skulle underlätta för låntagaren om han/hon bara behövde hålla reda på ett värmländskt bibliotekskort för att låna på biblioteket.

Att utreda: Vilka formella och informella hinder finns för att gå över till ett lånekort för "Bibliotek Värmland"?

Projektledare

Vi ansöker om medel för en projektledare under två och ett halvt år (från första augusti 2002 till sista december 2004). Projektledarens uppgift är att föra en dialog med kommunbiblioteken och övriga offentliga bibliotek i Värmland, finna samarbetslösningar på en rad frågor och att skriva delutredningar. Projektledaren ska också i samarbete med länsbiblioteket arbeta för att genomföra hållbara långsiktiga lösningar i praktiken. Eftersom det är många frågor och många kommuner kommer arbetet med att utreda och genomföra "Bibliotek Värmland" att kräva stora insatser. Under förutsättning att länsbiblioteket beviljas medel för projektet kommer länsbiblioteket under perioden 020801 – 041231 att prioritera detta arbete kraftigt. En konsulent kommer att arbeta 50% och chefen för enheten att arbeta 25% med projektet.

Erfarenhetsutbyte med Östfold

Fylkesbiblioteket i Östfold har just startat ett treårsprojekt med många liknande tankegångar. Vi kommer att följa deras projekt och ha regelbundna kontakter för erfarenhetsutbyte med ett bibliotekssystem som både har stora likheter och olikheter med biblioteken i Värmland.

Budget för projekt "Bibliotek Värmland – med låntagaren i centrum"

	År 1	År 2	År 3	Totalt
Projektledare	200 000	460 000	460 000	1 120 000
Personal på länsbiblioteket	150 000	345 000	345 000	840 000
Resor	25 000	60 000	60 000	145 000
Material, telefon, dator och hyra	25 000	50 000	50 000	125 000
Rapport		5 000	5 000	10 000
Summa	400 000	920 000	920 000	2 240 000
Länsbibliotekets insats	200 000	460 000	460 000	1 120 000
Länsbiblioteket ansöker om	200 000	460 000	460 000	1 120 000

Sammanfattning

Länsbiblioteket ansöker om medel för att finna och genomföra samverkanslösningar för de värmländska biblioteken i en rad frågor där rationellt utnyttjad teknik, delade medieresurser och delade specialistkompetenser kan medföra en ökad kvalitet i verksamheten trots minskade resurser. De totala kostnaderna är 2 240 000 kronor för perioden från år 2002 till år 2004.

Länsbiblioteket i Värmland ansöker om halva projektkostnaden dvs 200 000 kronor första året, 460 000 kronor andra året och 460 000 kronor tredje året, tillsammans 1 120 000 kronor.

I tjänsten

Anna Christina Rutqvist

länsbibliotekarie